

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการออมของพนักงานเทศบาลและพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูนภายหลังจากที่มีการปรับโครงสร้างเงินเดือนข้าราชการ ครั้งนี้ ได้อาศัยแนวคิด หลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาดังนี้

1) ทฤษฎีการบริโภค

1.1 สมมติฐานรายได้สมบูรณ์ (Absolute Income Hypothesis)

John Maynard Keynes ได้เขียนทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้สมบูรณ์ อธิบายโดยสรุปพบว่า จากการวิเคราะห์ตามกฎจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน บวกกับการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ โดยทั่วไปบุคคลจะบริโภคเพิ่มขึ้นต่อเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นนั้นจะน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น และเมื่อระดับรายได้ของบุคคลสูงขึ้น บุคคลจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้ลดลง นั่นคือ ค่าเฉลี่ยในการบริโภคลดลง (APC) นั่นคือทำให้สัดส่วนการออมที่มีต่อรายได้เพิ่มขึ้น หรือค่าเฉลี่ยในการออมเพิ่มขึ้น (APS) แปลว่า เมื่อรายได้สูงขึ้นบุคคลมีแนวโน้มออมมากขึ้น แต่ในทางตรงข้ามถ้าระดับรายได้ต่ำลง บุคคลกลับจะบริโภคในสัดส่วนที่มีต่อรายได้สูง หรือค่า APC สูง นั่นคือ มีแนวโน้มออมน้อยลงเมื่อมีรายได้ต่ำลง เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ เพราะ ณ ระดับรายได้ต่ำนั้น การจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของตัวเองและครอบครัว ย่อมมีความสำคัญและจำเป็นเหนือกว่าการออม แสดงว่าบุคคลจะออมมากขึ้นก็ต่อเมื่อตัวเองและครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานได้รับการบำบัดอย่างเพียงพอแล้วเท่านั้น

ดังนั้น จึงอาจเขียนในรูปของสมการแสดงความสัมพันธ์ของการบริโภคได้ว่า

$$C = f(y)$$

$$C = a + bY ; a > 0 ; 0 < b < 1$$

(1)

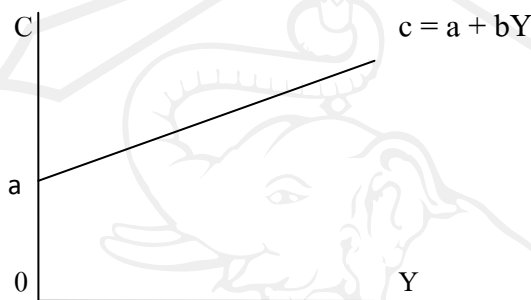
โดยที่ C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

a คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อ การบริโภคในขณะที่ยังไม่มีรายได้แม้ว่าบุคคลจะยังไม่มีรายได้ (Y=0) แต่เพื่อความอยู่รอดก็ยังคงต้องกินต้องใช้

b คือ ค่า ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (MPC)

Y คือ ระดับรายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้จริง

จากสมการที่ 1 ข้างต้น สามารถแสดงโดยรูปได้ดังนี้

รูปที่ 2.1 สมมติฐานรายได้สมบูรณ์และฟังก์ชันการบริโภค

จากสมมติฐานข้างต้นแสดงว่า การบริโภคกับรายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและพฤติกรรมการบริโภคจะขึ้นอยู่กับส่วนที่สัมพันธ์กับรายได้ และส่วนที่เป็นรายได้เส้นลาดเอียงจากซ้ายไปขวา มีค่าความชันเท่ากับ b เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นการบริโภคจะเพิ่มขึ้น และค่าโน้มเอียงเฉลี่ยการบริโภคจะลดลง โดยผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำจะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นสัดส่วนที่มากกว่ารายได้ ทำให้มีค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภคสูง ในขณะที่ผู้มีรายได้สูงจะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้ ทำให้มีค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภคต่ำ (เรขา ธนนาทธนะชน)

จากสมการการบริโภคในสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ สามารถหาสมการการออมได้ดังนี้

จาก $C = a + bY$

และ $Y = C + S$

จะได้ $S = -a + (1 - b)Y$

APS $= \frac{S}{Y} = \frac{-a}{Y} + (1 - b)$

นั่นคือ การออม ขึ้นอยู่กับรายได้ มีค่าโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม เท่ากับ (1-b) และมีค่าโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม คือ $\frac{S}{Y}$ ซึ่งเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออมจะเพิ่มขึ้นโดยที่ค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออมจะน้อยกว่าค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม ดังนั้น เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น สัดส่วนของการออมต่อรายได้ก็จะสูงขึ้นด้วย เพราะรายได้สุทธิของบุคคลนั้นส่วนหนึ่งจะถูกนำไปบริโภคและอีกส่วนหนึ่งจะถูกนำไปออม

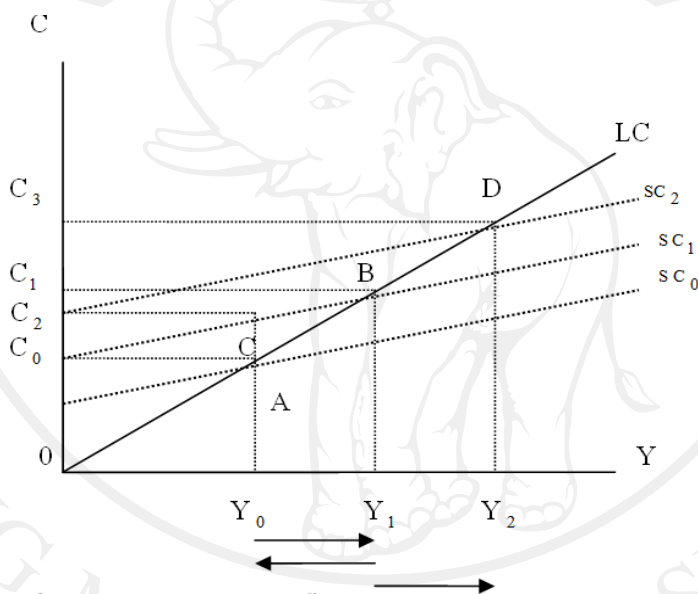
1.2 สมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ (Relative Income Hypothesis)

James S. Duesenberry เชื่อว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้สัมบูรณ์ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes เท่านั้น แต่จากการที่มนุษย์มีพฤติกรรมการเลียนแบบในการบริโภคของสังคม (demonstration effect) จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมด้วย กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีระดับรายได้ ซึ่งเปรียบเทียบกับแล้วต่ำกว่าระดับรายได้โดยเฉลี่ยของคนในสังคมมีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคต่อรายได้ค่อนข้างสูง นั่นคือค่า APC (Average Propensity to Consume: ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) สูง ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของครัวเรือนจะพยายามรักษาระดับของการบริโภคให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคม ส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้ซึ่งเปรียบเทียบกับแล้วสูงกว่าระดับรายได้เฉลี่ยของคนในสังคม มีแนวโน้มที่ครัวเรือนเหล่านี้จะมีค่า APC ต่ำ ทั้งนี้เพราะครัวเรือนในกลุ่มนี้จะมีระดับของการบริโภคสูงอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสามารถที่จะทำการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค โดยจัดสรรเงินจากรายได้เพียงส่วนน้อยก็เพียงพอสำหรับการบริโภคสินค้าและบริการให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคโดยเฉลี่ยของคนในสังคมได้แล้ว นอกจากนี้ Duesenberry จะเชื่อว่าการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคขึ้นอยู่กับระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้โดยเฉลี่ยของสังคมแล้ว เขายังเชื่ออีกว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดปัจจุบันยังขึ้นอยู่กับระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาก่อนๆ อีกด้วย ทั้งนี้เพราะครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้วจะเป็นการยากที่จะทำให้เขาลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิม เมื่อระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income) แ่ลง ค่า APC จึงสูงขึ้น

อัตราส่วนของปริมาณการออมต่อรายได้ของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในงวดปัจจุบัน เมื่อเทียบกับระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลาก่อนและจากสมการนี้เราจะได้สมการการออม คือ

$$S = eY + dY^2 / Y_p$$

ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคกับระดับรายได้ในระยะสั้นและระยะยาว แสดงได้ดังรูปที่ 3 สมมติในงวดเวลาที่ 0 ครัวเรือนทำการบริโภค ณ จุด A โดยมีรายได้เท่ากับ $0Y_0$ และมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ $0C_0$ ต่อมาในงวดเวลาที่ 1 ครัวเรือนมีรายได้สูงขึ้นเป็น $0Y_1$ ครัวเรือนจะทำการบริโภคไปตามเส้นการบริโภคระยะยาว (LC) ที่จุด B โดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ $0C_1$ (รายได้สูงสุดในงวดเวลาก่อนคือ $0Y_0$) ค่า APC ไม่เปลี่ยนแปลงในงวดเวลาที่ 2 ครัวเรือนมีรายได้ลดลงกลับมาเป็น $0Y_0$ (รายได้สูงสุดในงวดเวลาก่อนคือ $0Y_0$) ครัวเรือนจะไม่กลับมาทำการบริโภคที่จุด A เหมือนในงวดเวลาที่ 0 อีก แต่จะพยายามรักษาระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไว้ โดยจะทำการบริโภคตามเส้นการบริโภคระยะสั้น (SC_1) แทนที่จุด C

รูปที่ 2.2 เส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวตามสมมติฐานรายได้เปรียบเทียบ

ค่า APC สูงขึ้น และ APC มากกว่า MPC ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคกับ $0C_2$ ในงวดเวลาที่ 3 ครัวเรือนมีรายได้สูงขึ้นกลับมาเป็น $0Y_1$ ซึ่งระดับรายได้ ณ จุดนี้ จะเป็นระดับรายได้เดียวกับระดับรายได้สูงสุดในงวดเวลาก่อน ครัวเรือนจะเลื่อนการทำการบริโภคจากจุด C กลับขึ้นมาอยู่ที่ B ตามแนวเส้นการบริโภคระยะสั้น โดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ $0C_1$ ค่า APC ลดลง แต่ APC ยังคงมากกว่า MPC ต่อมาในงวดเวลาที่ 4 ครัวเรือนมีรายได้สูงขึ้นไปอีกเป็น $0Y_2$ (รายได้สูงสุดในงวดเวลาก่อนคือ $0Y_1$) ครัวเรือนจะทำการบริโภคเพิ่มขึ้นตามเส้นการบริโภคระยะยาวที่จุด D โดยมีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากับ $0C_3$ ค่า APC ไม่เปลี่ยนแปลง การปรับตัวจะเป็นลักษณะเช่นนี้เรื่อยไปแล้วแต่ระดับรายได้ของครัวเรือนว่าจะมีการขึ้นลงเทียบกับระดับรายได้สูงสุดในงวดเวลาก่อนอย่างไร

1.3 สมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis)

Milton Friedman เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภค โดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (Long term income) ที่คาดว่าจะได้รับมากกว่า พร้อมนี้เขาได้กำหนดให้รายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) และกำหนดให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคประกอบไปด้วย 2 ส่วนเช่นกัน คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวร (permanent consumption) และค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว (transitory consumption) สามารถเขียนในรูปสมการได้เป็น

$$Y = Y^T + Y^P$$

$$C = C^T + C^P$$

โดยที่ Y คือรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาหนึ่ง

Y^T, Y^P คือ รายได้ชั่วคราวและรายได้ถาวร ตามลำดับ

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภคที่เกิดขึ้นจริงในงวดเวลาหนึ่ง

C^T, C^P คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภคชั่วคราวและค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภคถาวร ตามลำดับ

Friedman เชื่อว่ารายได้ชั่วคราวซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันในเวลาใดเวลาหนึ่งอาจมีค่าเป็นได้ทั้งบวกหรือลบ แต่ในระยะยาวแล้วรายได้ส่วนนี้จะหักกลบลบกันพอดี ดังนั้นในระยะยาว รายได้ที่เกิดขึ้นจริงในเวลาใดเวลาหนึ่ง จึงมีเฉพาะส่วนของรายได้ถาวรเท่านั้นและเหตุผลทำนองเดียวกันนี้ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในระยะยาวที่เกิดขึ้นจริงจึงมีเฉพาะส่วนของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรด้วยเช่นกัน ภายใต้ข้อสมมติที่ว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง 1) รายได้ถาวรกับรายได้ชั่วคราว 2) ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคถาวรกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว 3) รายได้ชั่วคราวกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคชั่วคราว

สรุป จะได้ว่า ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนในระยะยาวจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร (ควรเป็นรายได้หลังหักภาษีแล้ว) โดยมีความสัมพันธ์กันในสัดส่วนคงที่ สามารถเขียนในรูปของสมการแสดงความสัมพันธ์ของการบริโภคในระยะยาวได้ ดังนี้

$$C = a Y^P \quad (7)$$

$$C/Y^P = a \quad (8)$$

C/Y^P คือ ค่า APC (average propensity to consume : ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค) มีค่าคงที่ เท่ากับ a ในขณะที่เดียวกับที่

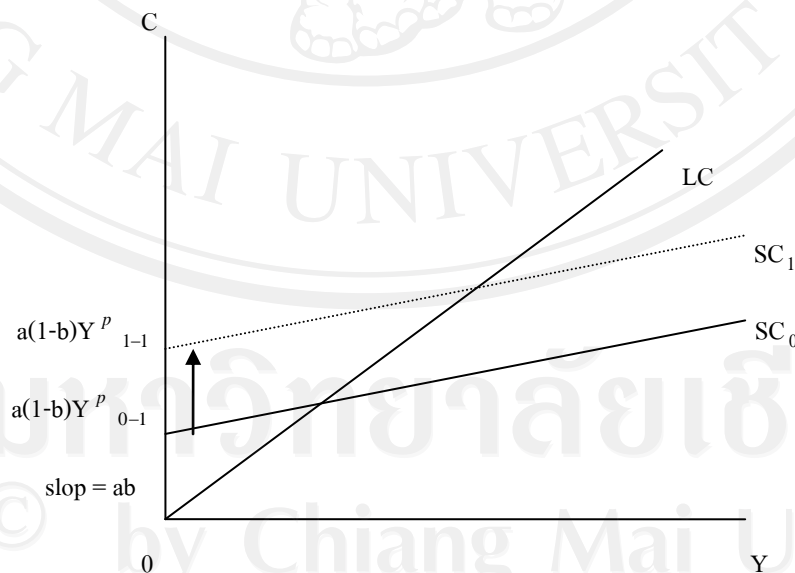
$$\Delta C = a \Delta Y^P$$

$$\Delta C / \Delta Y^P = a \tag{9}$$

$\Delta C / \Delta Y^P$ คือ ค่า MPC (marginal propensity to consume : ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค)

ดังนั้นจากสมการ (8) และ (9) กล่าวได้ว่าในระยะยาวความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้ เป็นความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนกัน (proportional relationship) โดยมีค่า APC คงที่ และเท่ากับ MPC ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Simon Kuznets

พฤติกรรมการบริโภคในระยะสั้น ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งตามทฤษฎีนี้ จะให้ลักษณะของเส้นการบริโภคตัดกับแกนค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ที่ระดับ $a(1-b) Y_{t-1}^P$ ซึ่งค่าตัดแกนนี้จะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอิทธิพลของรายได้ถาวรในอดีต (Y_{t-1}^P) นั่นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้ในระยะสั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้สัดส่วนกัน (nonproportional relationship) โดยเมื่อระดับรายได้สูงขึ้นเรื่อยๆและสูงกว่ารายได้ถาวรในอดีต ค่า APC จะลดลง ในขณะที่ค่า $APC > MPC$ ตลอดเวลา โดยสามารถแสดงโดยรูปที่ 2-4

LC คือเส้นการบริโภคระยะยาว SC คือ เส้นการบริโภคระยะสั้น

รูปที่ 2.3 เส้นการบริโภคระยะสั้นและระยะยาวตามสมมติฐานรายได้ถาวร

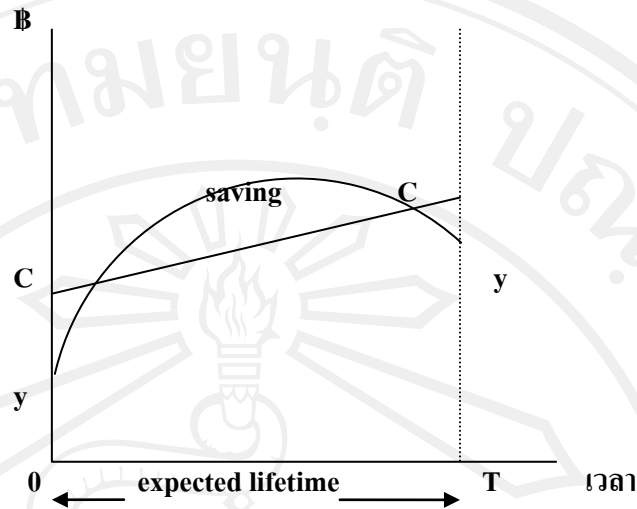
ดังนั้นจากการที่การออมเป็นเงินส่วนเหลือที่ไม่ได้ทำการบริโภคแล้ว จึงสามารถเกิดได้ทั้งจากส่วนของรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว สามารถเขียนสมการการออมได้ดังนี้

$$S = f + gY^T + hY^P$$

โดยที่ f	คือ ปริมาณการออม ในขณะที่ยังไม่มีรายได้
g	คือ สัดส่วนของรายได้ชั่วคราวซึ่งมีผลต่อการออม
h	คือ สัดส่วนของรายได้ถาวรซึ่งมีผลต่อการออม
Y^T, Y^P	คือ รายได้ชั่วคราวและรายได้ถาวร ตามลำดับ

1.4 สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis Framework)

Albert Ando and Franco Modigliani และ Richard Brumberg (1963) เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับการคาดคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต หากพิจารณาการกระจายรายได้และปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในวัฏจักรชีวิตของบุคคลหนึ่งๆ จะพบว่าในช่วงชีวิตขณะที่มีอายุน้อย จะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะมีรายได้ลดลงอีกครั้ง การกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยจึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้น yy ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัย โดยมีลักษณะการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้น cc เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเส้น yy และ cc แล้วจะพบว่าในช่วงต้นของชีวิตบุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้น บุคคลจึงต้องเป็นผู้ก่อหนี้ ต่อมาในช่วงกลางของชีวิต จึงจะเริ่มมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดเชยหนี้เดิมได้และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิต เงินสะสมส่วนนี้ก็คือเงินออก

รูปที่ 2.4 การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในสมมติฐานวัฏจักรชีวิต

จะเห็นได้ว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีระดับรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้ง การกระจายรายได้ตลอดจนช่วงอายุขัย จึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้น yy ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัย โดยมีลักษณะของการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้น c เมื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างเส้น yy และ cc แล้ว จะพบว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประพடுத்தเงินเป็นผู้ออมหนี้ ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดใช้หนี้เดิมได้และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิต เงินสะสมส่วนนี้ก็คือส่วนของเงินออมนั่นเอง

2) ทฤษฎีความพึงพอใจหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง

ทฤษฎีความพึงพอใจหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง (Liquidity Preference Theory) ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes นั้น (ทิพย์สุดาธนะบุญเรือง, 2553) อัตราดอกเบี้ยจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์ของการถือเงิน (Demand for Money) และอุปทานของเงิน (Supply for Money) ในระบบเศรษฐกิจ ด้านอุปสงค์ต่อการถือเงินนั้นเคนส์ให้แนวคิดที่บุคคลหรือหน่วยธุรกิจต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจจะถือเงินไว้เพื่อจุดประสงค์ 3 ประการคือ

2.1 ต้องการถือเงินไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวัน (Transaction Demand for Money)

สำหรับผู้บริโภคนั้นการถือเงินประเภทนี้จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรายได้และระยะเวลาที่จะจ่ายเงินงวดใหม่เป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าประชาชนมีรายได้มากและระยะเวลาจ่ายเงิน

แต่ละงวดห่างกันมาก ปริมาณเงินที่ต้องถือไว้จ่ายประจำวัน เช่น ค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่าที่พักผ่อน และค่าอื่นๆก็จะมาก ทั้งนี้เพราะเมื่อรายได้มากก็ย่อมจะต้องหารหาซื้อสินค้าหรือบริการมากขึ้นด้วย ส่วนหน่วยธุรกิจก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกันคือ การจะถือเงินไว้จ่ายประจำวันมากหรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับขนาดของหน่วยธุรกิจและปริมาณการซื้อขายประจำวันของหน่วยธุรกิจนั้นๆเป็นสำคัญ

2.2 ต้องการถือเงินไว้จ่ายยามฉุกเฉิน (Precautionary Demand for Money)

การถือเงินประเภทนี้ของบุคคลหรือหน่วยธุรกิจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรายได้ สภาพแวดล้อมตลอดจน โอกาสที่จะพึ่งบริการทางสังคมจากรัฐบาล กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้สูงหรือมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตของตนมากก็จะเก็บเงินประเภทนี้ไว้มาก

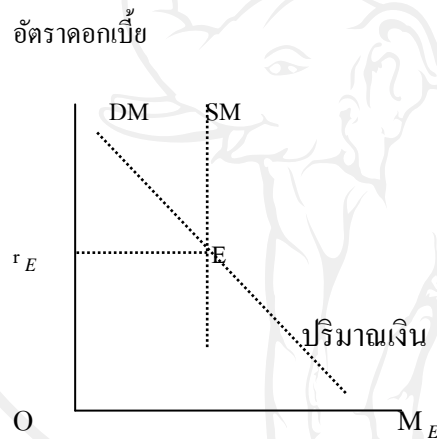
2.3 ต้องการถือเงินไว้เพื่อเก็งกำไร (Speculative Demand for Money)

การถือเงินประเภทนี้ของบุคคลหรือหน่วยธุรกิจจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับระดับอัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันและการคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงระดับอัตราดอกเบี้ยในอนาคต กล่าวคือ ถ้าปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยมีระดับต่ำหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงจะมีค่าสูง ประชาชนจะลงทุนซื้อหลักทรัพย์ไว้เป็นจำนวนมาก โดยคาดว่าระดับอัตราดอกเบี้ยจะสูงขึ้นในอนาคต (ราคาหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงจะต่ำลง) แล้วขายหลักทรัพย์ก่อนที่ราคาหลักทรัพย์จะลดลงคือ ถือเงินเพื่อเก็งกำไรไว้มาก ในทางกลับกันถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยสูงผลตอบแทนหรือราคาหลักทรัพย์จะมีค่าต่ำ ประชาชนจึงลงทุนซื้อหลักทรัพย์ไว้เป็นจำนวนน้อยหรือถือเงินสดเพื่อเก็งกำไรไว้น้อย โดยรอให้ระดับอัตราดอกเบี้ยลดลงจึงจะซื้อหลักทรัพย์มากขึ้นก่อนที่ราคาหลักทรัพย์จะสูงขึ้น

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า อุปสงค์ต่อการถือเงินทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจนั้นประกอบด้วย อุปสงค์ต่อการถือเงินไว้จ่ายประจำวัน อุปสงค์ต่อการถือเงินไว้จ่ายยามฉุกเฉินและอุปสงค์ต่อการถือเงินไว้เพื่อเก็งกำไรในการซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง สำหรับอุปสงค์ต่อการถือเงินในสองประเภทแรกนี้จะขึ้นอยู่กับรายได้เป็นสำคัญ ซึ่งในระยะสั้นเราถือว่าระดับรายได้ของประชาชนคงที่ ดังนั้นอุปสงค์ต่อการถือเงินในสองประเภทแรกจึงมีระดับคงที่ตามไปด้วย ส่วนอุปสงค์ต่อการถือเงินไว้เพื่อเก็งกำไรในการซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง จะมีความสัมพันธ์ในเชิงผกผันกับระดับอัตราดอกเบี้ย ลักษณะเช่นนี้เส้นอุปสงค์ต่อการถือเงินทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจจึงมีลักษณะเป็นไปตามอุปสงค์ต่อการถือเงินไว้เพื่อเก็งกำไรในการซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงคือ มีลักษณะลาดลงจากทางซ้ายมือไปทางขวามือ

ส่วนอุปทานของเงินในระบบเศรษฐกิจ หมายถึง ปริมาณเงินทั้งหมดที่กำลังใช้หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งได้แก่ เหยียดกษาปณ์ ธนบัตรและเงินฝากกระแสรายวันของระบบธนาคารพาณิชย์ที่ผู้ฝากสามารถสั่งจ่ายเช็คได้ จะมีปริมาณมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเงินของรัฐบาลเป็นสำคัญ โดยมีได้ขึ้นอยู่กับระดับอัตราดอกเบี้ยแต่อย่างใดและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเวลาสั้นแล้ว ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจจะมีอยู่ในจำนวนคงที่

ระดับอัตราดอกเบี้ยคุณภาพถูกกำหนดขึ้นจากอุปสงค์ต่อการถือเงินและอุปทานของเงินที่กำลังหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากอุปทานของเงินมักไม่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในระยะเวลาสั้น ดังนั้น ระดับอัตราดอกเบี้ยจึงเปลี่ยนแปลงไปตามอุปสงค์ต่อการถือเงินเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแสดงได้ดังรูปที่ 5

รูปที่ 2.5 แสดงอัตราดอกเบี้ยคุณภาพโดยทฤษฎีความพึงพอใจหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง

จากรูปที่ 5 ให้แกนตั้งแทนระดับอัตราดอกเบี้ยและแกนนอนแทนปริมาณเงิน จุด E คือ จุดดุลยภาพที่เกิดจากอุปสงค์ของการถือเงิน (DM) ตัดกับเส้นอุปทานของเงิน (SM) ทำให้เกิดระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพเท่ากับ $O r_E$ และปริมาณเงินดุลยภาพเท่ากับ $O M_E$

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า อัตราดอกเบี้ยคือ ราคาของเงินทุนหรือราคาของเงินในฐานะที่เป็นปัจจัยผลิตอย่างหนึ่ง อัตราดอกเบี้ยนับว่ามีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมาก ทั้งนี้เพราะอัตราดอกเบี้ยเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการออมและเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการลงทุนทำให้ระบบเศรษฐกิจเกิดความเจริญเติบโต

3) ทฤษฎีการออม

3.1 การออมกับกระแสรายได้และรายจ่าย

การออมทรัพย์ของครัวเรือน จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรายได้ที่สามารถจับจ่ายได้จริงและการบริโภคของครัวเรือนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุผลที่ว่าหลังจากที่ครัวเรือนได้รับรายได้หลังจากหักภาษี ซึ่งก็คือรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ครัวเรือนจะจัดสรรรายได้ส่วนนี้ไปใช้เพื่อการบริโภค ส่วนที่เหลือจะเก็บออมไว้เป็นเงินสะสม ดังนั้นเราสามารถเขียนความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ค่าใช้จ่าย และปริมาณการออมได้

$$Y = C + S$$

โดย Y คือ รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

S คือ ปริมาณการออม

3.2 ตัววัดค่าพฤติกรรมกรออม

ตัววัดค่าพฤติกรรมกรออมที่นิยมใช้กัน คือ ค่าโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (APS : average propensity to save) แสดงถึง เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ครัวเรือนจะทำการออมเก็บไว้เท่าไร ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้ไปในการออมของครัวเรือน และค่าโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS : marginal propensity to save) แสดงถึงเมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ปริมาณการออมจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าไร ทำให้ทราบผลของการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ที่กระทบต่อพฤติกรรมกรออมว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยที่ APS และ MPS สามารถหาได้โดย

$$APS = S/Y$$

$$MPS = \Delta S / \Delta Y$$

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความโน้มเอียงในการบริโภคกับการออม

ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ มักจะกล่าวถึงการออมและการบริโภคควบคู่กันไปเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากต่างก็เป็นส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากรายได้ของครัวเรือนที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง

ถ้าปริมาณการออมรวมกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค มีค่าเท่ากับรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้จริงพอดีตามสมการ (1) เมื่อทำการย้ายข้างสมการจะได้ว่า

$$C + S = Y \quad (1)$$

$$(C/Y) + (S/Y) = (Y/Y)$$

จะได้ $APC + APS = 1 \quad (2)$

และถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงไป (ΔY) ส่งผลให้การบริโภคและการออมเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

$$\frac{dC}{dY} + \frac{dS}{dY} = \frac{dY}{dY}$$

จะได้ $MPC + MPS = 1$

นั่นคือ ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (MPC: marginal propensity to consume) รวมกับความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS: marginal propensity to save) จะมีค่าเท่ากับ 1

3.4 การออมกับทฤษฎีการบริโภค

จากที่กล่าวไปแล้วว่าการบริโภคและการออมเป็นของคู่กัน ดังนั้น การออมจึงมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการบริโภคอย่างใกล้ชิด

3.4.1 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้สัมบูรณ์ (absolute income hypothesis of consumption) ตามแนวคิดของ John Maynard Keynes จากสมการการบริโภคในสมมติฐานรายได้สัมบูรณ์ สามารถหาสมการการออมได้ ดังนี้

$$\text{จาก } C = a + bY \quad ; 0 < b < 1$$

และ $Y = C + S$

จะได้ $S = -a + (1 - b)Y$

$$APS = S_t / Y_t = -a / Y_t + (1 - b)$$

นั่นคือ การออม (S) ขึ้นอยู่กับรายได้ที่หักภาษีแล้ว มีค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม (MPS: marginal propensity to save) เท่ากับ $(1 - b)$ และค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (APS: average propensity to save) เท่ากับ $-a / Y_t + (1 - b) Y$ ซึ่งเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นค่าความโน้ม

เชิงเฉลี่ยในการออมจะเพิ่มขึ้น โดยที่ค่าความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออมจะน้อยกว่าค่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการออม

3.4.2 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ (relative income hypothesis of consumption) ตามแนวคิดของ James S. Duesenberry เชื่อว่าครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้ว เขาจะไม่ลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการใช้จ่ายให้ต่ำกว่าเดิม เมื่อระดับรายได้ในปัจจุบันเปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income) แ่ลง ตามแนวความคิดนี้จะได้สมการของค่า APC คือ

$$\begin{aligned} APC &= c - dY/Y_p \\ C/Y &= c - dY/Y_p \end{aligned} \quad (3)$$

โดยที่ C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค
 c คือ ค่า APC ในขณะที่ Y/Y_p เท่ากับ 0
 d คือ ค่า coefficient ซึ่งแสดงถึงความลาด (slope) ของเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง APC และ Y/Y_p
 Y คือ ระดับรายได้ในงวดปัจจุบัน
 Y_p คือ ระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลาก่อน

ซึ่งในอันที่จริงแล้วสมการข้างต้นเป็นสมการที่ตัดทอนให้เหลือแนวคิดเฉพาะในด้านของการบริโภคเท่านั้น ซึ่งเดิมทีเดียวแนวคิดของ James S. Duesenberry เริ่มจากด้านการออมเป็นหลัก อย่างไรก็ตามเราสามารถกำหนดแนวคิดให้ย้อนกลับไปทางด้านของการออมได้ดังนี้

จากสมการ (2) เราทราบว่า

$$\begin{aligned} C/Y + S/Y &= 1 \\ C/Y &= 1 - S/Y \end{aligned} \quad (4)$$

แทนสมการ (4) ใน (3) จะได้ว่า

$$\begin{aligned} 1 - S/Y &= c - dY/Y_p \\ S/Y &= (1 - c) + dY/Y_p \\ S/Y &= e + dY/Y_p \end{aligned} \quad (5)$$

โดยที่ e คือค่า APS ในขณะที่ Y/Y_p เท่ากับ 0 ซึ่งเท่ากับ $1 - c$

สมการ (5) เป็นสมการเริ่มต้นของทฤษฎีการบริโภคตามแนวคิดนี้ กล่าวคือ อัตราส่วนของปริมาณการออมต่อรายได้ของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในงวดปัจจุบันเมื่อเทียบกับระดับรายได้สูงสุดที่ครัวเรือนเคยได้รับในงวดเวลา ก่อน และจากสมการนี้เราจะได้สมการการออมคือ

$$S = eY + dY^2/Y_p$$

3.4.3 ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร (permanent income theory of consumption) ตามแนวคิดของ Friedman เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาวที่คาดว่าจะได้รับพร้อมทั้งได้กำหนดให้รายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ รายได้ถาวร (permanent Income) และรายได้ชั่วคราว (transitory Income) ซึ่งตามทฤษฎีนี้ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร โดยครัวเรือนจะไม่ทำการบริโภคในส่วนของรายได้ชั่วคราว ดังนั้นจากการที่การออมเป็นเงินส่วนที่เหลือที่ไม่ได้ทำการบริโภคแล้ว จึงสามารถเกิดได้ทั้งจากส่วนของรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว สามารถเขียนสมการการออมได้ ดังนี้

$$S = f + gY^T + hY^P$$

โดยที่

f	คือ	ปริมาณการออม ในขณะที่ยังไม่มีรายได้
g	คือ	สัดส่วนของรายได้ชั่วคราวซึ่งมีผลต่อการออม
h	คือ	สัดส่วนของรายได้ถาวรซึ่งมีผลต่อการออม
Y^T, Y^P	คือ	รายได้ชั่วคราวและรายได้ถาวร ตามลำดับ

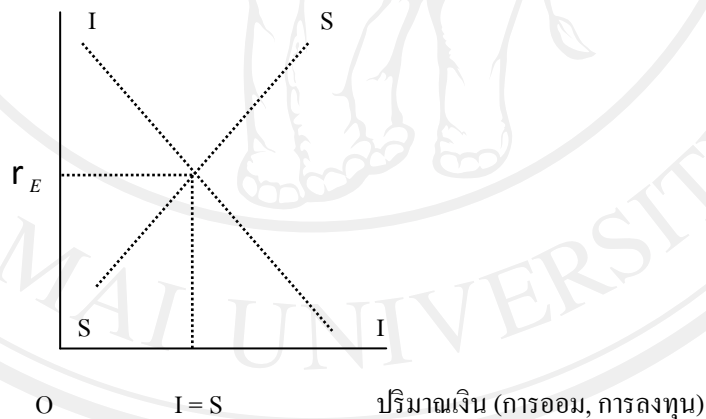
3.4.4 ทฤษฎีการบริโภคในวัฏจักรชีวิต (life-cycle theory of consumption) ตามแนวคิดของ Franco Modigliani, Albert Ando และ Richard Brumberg เชื่อว่าปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่ง จะขึ้นอยู่กับการคาดคะเนของรายได้ตลอดช่วงอายุขัย ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต หากพิจารณาการกระจายรายได้และปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในทฤษฎีวัฏจักรชีวิตที่ควรจะเป็นของบุคคลหนึ่งๆจะให้เห็นว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีรายได้อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็น่าจะมีรายได้ลดลงอีกครั้ง ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประพาดิตนเป็นผู้ก่อหนี้ ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถ

ชดใช้หนี้เดิมได้ และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิต เงินสะสมส่วนนี้ก็คือส่วนของเงินออมนั่นเอง

4) ทฤษฎีการออมและการลงทุน

ตามแนวคิดของทฤษฎีการออมและการลงทุนของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกนั้น (กัญญา กุณทีกาญจน์, 2542) เงินทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Medium of Exchange) เท่านั้น แสดงว่าไม่มีการออมใดๆทั้งสิ้น เพราะเงินถูกนำไปใช้จ่ายหมดแต่ถ้าเกิดมีการออมเกิดขึ้น แสดงว่าเงินทำหน้าที่เพิ่มขึ้น คือ ทำหน้าที่เป็น “แหล่งสะสมมูลค่า” และยังเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจจะมีการจ้างงานเต็มที่เกิดขึ้นได้ แต่มีข้อแม้ว่าเงินออมทุกบาทนั้นจะต้องถูกนำไปใช้จ่ายในรูปแบบของการลงทุนทั้งหมด นั่นแสดงว่า อุปสงค์มวลรวมยังคงเท่ากับอุปทานมวลรวมอยู่ การจ้างงานเต็มที่ยังเกิดขึ้นเพราะอุปสงค์มวลรวมที่ลดลงโดยการออมก็จะถูกชดเชยโดยการลงทุนที่เพิ่มขึ้นในจำนวนเดียวกันและปัจจัยที่ทำให้กลไกของการออมเท่ากับการลงทุนคือ อัตราดอกเบี้ย ซึ่งสามารถแสดงโดยรูปที่ 6

อัตราดอกเบี้ย

รูปที่ 2.6 แสดงอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพในตลาดเงินทุน

จากรูปที่ 6 ให้แกนตั้งแทนระดับอัตราดอกเบี้ย แกนนอนแทนปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเส้น SS คือ เส้นแสดงปริมาณการออมทรัพย์และเส้น II คือ เส้นแสดงปริมาณการลงทุนของประชาชน r_E คือ ระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพที่เกิดขึ้นจากปริมาณการออมเท่ากับปริมาณการลงทุนพอดี ณ จุด E

นอกจากนี้ตามที่เสนอของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกมองว่า การออมขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก คือ ปริมาณเงินออมจะผันแปรตามระดับอัตราดอกเบี้ย

กล่าวคือ ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นบุคคลหรือผู้บริโภคก็จะยินดีหรือพอใจที่จะออมเพิ่มขึ้น โดยการลดการบริโภคลง ทั้งนี้เพื่อต้องการได้รับดอกเบี้ย ซึ่งเป็นผลตอบแทนของการออมที่สูงขึ้น ดังนั้น ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงก็จะทำให้เกิดความต้องการออมมากขึ้นและทำให้เงินออมเพิ่มขึ้นซึ่งสามารถเขียนรูปของฟังก์ชันการออมได้ดังนี้

$$S = f(r)$$

S คือ ปริมาณเงินออมทั้งหมด (Saving)

R คือ ระดับอัตราดอกเบี้ย (Rate of Interest)

ส่วนการลงทุนนั้นขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยเช่นกัน แต่จะผันแปรในทางตรงข้าม นั่นคือ ปริมาณการลงทุนจะผกผันกับอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยสูง ปริมาณการลงทุนจะลดน้อยลง แต่ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยต่ำลง ปริมาณการลงทุนจะเพิ่มมากขึ้นเพราะการลงทุนเปรียบเสมือนความต้องการที่จะนำเงินทุนมาใช้จ่ายในการซื้อสินค้าทุน ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยจึงเปรียบเสมือนค่าใช้จ่ายในการที่จะทำให้ได้มาซึ่งเงินกองทุน (Cost of Fund) นั่นเอง ดังนั้นถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยสูง การที่จะทำให้ได้มาซึ่งเงินทุนก็ย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง จึงทำให้การลงทุนมีน้อยแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยต่ำการทำให้ได้มาซึ่งเงินทุนย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย จึงทำให้มีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถเขียนฟังก์ชันแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนกับอัตราดอกเบี้ยได้ดังนี้

$$I = f(I/r)$$

I คือ การลงทุนทั้งหมด (Investment)

R คือ ระดับอัตราดอกเบี้ย (Rate of Interest)

ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยจะเป็นตัวที่คอยปรับให้ปริมาณการออมเท่ากับปริมาณการลงทุนอยู่เสมอ กล่าวคือ ถ้าปริมาณการออมมีมากกว่าการลงทุนก็จะทำให้ผู้ออมแข่งขันกันเอง ในการที่จะทำให้น้ำกลลงทุนกู้ยืม ซึ่งผลของการแข่งขันจะทำให้ระดับอัตราดอกเบี้ยลดลงและจะทำให้ปริมาณการออมในช่วงเวลาต่อไปลดลง ขณะเดียวกับปริมาณการลงทุนก็จะเพิ่มขึ้นในที่สุดและก็จะมาสู่ระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพที่การออมเท่ากับการลงทุนพอดี

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปณต พรหมณ์พันธุ์ (2546) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมและแบบแผนการออมของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 130 นาย ผลการศึกษาพบว่าเป็นเพศชายเกือบทั้งหมด มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีอายุราชการมากกว่า 15 ปี สถานภาพแต่งงานแล้วมีบุตรจำนวน 2 คน ภรรยาข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน ภรรยาไม่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มีรายจ่ายในครอบครัวระหว่าง 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน จำนวนเกินกว่าครึ่งมีการออมเงินระหว่าง 1,001 – 3,000 บาทต่อเดือนมาเป็นระยะเวลา 1 – 5 ปี โดยทำการฝากธนาคารพาณิชย์ ธนาคารของรัฐ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสถาบันการเงินอื่นๆรวมทั้งพันธบัตรรัฐบาลด้วย เหตุผลส่วนใหญ่ในการออม คือ เพื่อการศึกษาของตนเองและบุคคลในครอบครัว ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการออมเนื่องจากปัญหาหนี้สินและรายจ่ายซึ่งเป็นรายจ่ายประเภทเพื่อการบริโภค ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการออมจากการทดสอบค่าไคสแควร์พบว่า อายุ จำนวนบุตร จำนวนผู้ได้บังคับบัญชา และรายจ่ายมีความสัมพันธ์กับการออมที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 ส่วนรายได้มีความสัมพันธ์กับการออมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สัมฤทธิ์ อัมพรทิวาทิพย์ (2550) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการออมลูกค้ำรายใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากบุคคลที่มีเงินออมรวมทุกประเภทตั้งแต่ 500,000 บาทขึ้นไป จำนวน 200 รายจากธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 5 แห่ง จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการออมร้อยละ 10 – 20 ของรายได้ วัตถุประสงค์ของการออมเงินเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับตัวเอง โดยใช้วิธีฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเภทเงินฝากออมทรัพย์ และรับทราบข้อมูลข่าวสารการฝากเงินและบริการต่างๆจากพนักงานธนาคาร สิ่งกระตุ้นทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อการออม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญของสิ่งกระตุ้นทางการตลาดด้านราคาในระดับมากที่สุด ในเรื่องอัตราดอกเบี้ยพิเศษ รองลงมาด้านสถานที่หรือการจัดจำหน่าย ท่าเลที่ตั้งอยู่ใกล้ที่บ้าน/ที่ทำงานมรดกความสะดวก ด้านส่งเสริมการตลาด ในเรื่องพนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ มารยาท และให้บริการที่ดี ด้านอื่นๆในเรื่องความมั่นคงของเงินออม และด้านผลิตภัณฑ์ในเรื่องชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ของสถาบันการเงิน ปัญหาสิ่งกระตุ้นทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อการออม พบว่าด้านสถานที่หรือการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือในเรื่องมีจำนวนสาขาน้อย ด้านส่งเสริมการตลาด ในเรื่องพนักงานไม่มีมารยาทและให้บริการที่ไม่ดี ด้านราคา ในเรื่องค่าธรรมเนียมบริการต่างๆสูง

ประยงค์ คูศิริสิน (2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การเลือกตัวอย่างประเภทไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยเทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนอายุในช่วง 35 – 60 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงานและมีเงินเหลือออมจำนวน 400 ตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนจำนวน 331 ครัวเรือนมีการออม ส่วนครัวเรือนที่เหลืออีก 69 ครัวเรือนไม่มีการออมเนื่องจากการที่มีภาระรายจ่ายมาก เมื่อศึกษาด้านพฤติกรรมการออมครัวเรือนที่มีการออมพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่มีการออมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง จำนวนเงินที่ออม 1,001 – 5,000 บาทต่อเดือน ออมเป็นรายเดือนทุกเดือนและกำหนดวงเงินออม วัตถุประสงค์การออมเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว เพื่อเก็บไว้ยามเจ็บป่วย และใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ด้านรูปแบบการออมของครัวเรือนพบว่าการเลือกใช้บริการของธนาคาร กองทุนประกันสังคม และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ นอกจากนี้ยังมีการออมในรูปแบบของการซื้อทองคำและการซื้ออสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมพบว่า ในด้านผลิตภัณฑ์การออมคือการมีให้เลือกหลายรูปแบบ และเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เงินออมมีความปลอดภัยไม่ลดมูลค่า ด้านผลตอบแทนจากการออมคืออัตราผลตอบแทนที่ได้รับ และด้านการส่งเสริมการตลาดของสถาบันการเงินคือการมีเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมถึงบ้านเพื่อเชิญให้ออมเงิน การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการออมเงิน และมีการณรงค์การออมผ่านสื่อ นอกจากนี้ปัจจัยด้านภาวะเงินเฟ้อ และปัจจัยด้านนโยบายส่งเสริมการออมจากภาครัฐก็มีผลต่อการออมของครัวเรือน

เรขา ธนนาทนะชน (2551) ได้ทำการศึกษารูปแบบการบริโภคและการออมของข้าราชการครูในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจำนวน 292 คน การประมาณสมการการบริโภคและการออมใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน พบว่ากลุ่มอายุเวลาราชการ 1 – 20 ปี มีอายุเฉลี่ย 45 ปี อายุเวลาราชการเฉลี่ย 13 ปี มีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ย 418,266 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภค คิดเป็นร้อยละ 42.33 ของรายได้ ส่วนใหญ่เป็นค่าดอกเบี้ยและดอกเบี้ยชำระมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.43 ของรายได้ การออมเฉลี่ย 59,448 บาท ส่วนใหญ่เป็นการออมรูปแบบเบี้ยประกันตามกรมธรรม์ประกันชีวิตและกองทุนเลี้ยงชีพของหน่วยงานต่างๆมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.82 ของการออมทั้งหมด กลุ่มอายุเวลาราชการ 21 – 30 ปี มีอายุเฉลี่ย 49 ปี อายุเวลาราชการเฉลี่ย 27 ปี พบว่ามีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ย 585,586 บาทต่อปี ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภค ถึงร้อยละ 46.45 ของรายได้ ส่วนใหญ่เป็นค่าสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมากที่สุดร้อยละ 8.35 ของรายได้ มีการออมเฉลี่ย 87,130 บาท ส่วนใหญ่เป็นการออมรูปแบบเบี้ยประกันตามกรมธรรม์ประกันชีวิตและกองทุนเลี้ยงชีพของหน่วยงานต่างๆมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.95 ของการออมทั้งหมด กลุ่มสุดท้ายอายุเวลาราชการ 31 ปีขึ้นไป มีอายุเฉลี่ย 50 ปี

อายุเวลาราชการเฉลี่ย 33 ปี พบว่ามีค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ย 532,476 บาทต่อปี ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภค ถึงร้อยละ 37.63 ของรายได้ ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆมากที่สุด ร้อยละ 6.79 ของรายได้ มีการออมเฉลี่ย 75,319 บาท เป็นรูปแบบการออมอื่นๆ เช่น ค่าหุ้นสมาชิก สหกรณ์ เงินค่าสมาชิกฌาปนกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.34 ของการออมทั้งหมด

วรัญญา ทองทวีศรี (2552) ได้ทำการศึกษารูปแบบการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในเขตชนบท อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ได้ศึกษากลุ่มประชากร 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์รูปแบบและปัจจัยการออมใช้สถิติเชิงพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ความพึงพอใจใช้มาตรวัดของลิเคิตสเกล ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการออมส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบเงินฝากธนาคารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.25 ปัจจัยที่มีผลต่อการออมรูปแบบนี้คือประชาชนต้องการเก็บเงินไว้ยามเจ็บป่วย ยามชรา เก็บไว้ให้บุตรหลาน และจะได้ผลตอบแทนคุ้มค่าและแน่นอน รองลงมาเป็นการออมในรูปแบบสมาชิกชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์ ร้อยละ 22.27 ปัจจัยที่มีผลคือเพื่อใช้ในการประกอบพิธีฌาปนกิจของตนเอง รองลงมาเป็นการออมในรูปแบบสหกรณ์ออมทรัพย์ ร้อยละ 19.82 ปัจจัยที่มีผลคือสหกรณ์เครดิตยูเนียนประเภทนี้จะมีการดำเนินงานอยู่ในหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ ซึ่งประชาชนจะเก็บไว้เพื่อใช้ยามเจ็บป่วย ยามชรา เก็บออมไว้ให้บุตรหลาน และได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่านั่นเองที่สุดท้ายเป็นการออมในรูปแบบประกันชีวิต ร้อยละ 13.90 ปัจจัยที่มีผลต่อการออมคือประกันชีวิตให้ความคุ้มครองหลายด้าน เช่น สุขภาพ มะเร็ง อุบัติเหตุ เป็นต้น

โสภา เหมือนหม้อ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนผ่านธนาคารพาณิชย์ โดยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิธีโคอินทิเกรชัน (Cointegration) และแบบจำลองเออเรอร์คอร์เรกชัน (Error Correction Mechanism) และในการศึกษาโครงสร้างการออมภาคครัวเรือนของประเทศไทยนั้นจะทำการศึกษาเชิงพรรณนา ส่วนการศึกษาแนวโน้มการออมของภาคครัวเรือนได้สร้างสมการแนวโน้ม โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) ผลการศึกษาโครงสร้างการออมพบว่า ราคาผู้บริโภคทั่วไป รายได้ ประชาชาติ และจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับ ดัชนีราคาผู้บริโภค แต่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับรายได้ประชาชาติ และจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพบว่าปัจจัยทางด้านประชาชาติถือว่ามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของการออมภาคครัวเรือนมากที่สุด ผลการศึกษาแนวโน้มปริมาณเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ในปี 2552 – 2556 พบว่าปริมาณเงินฝากของภาคครัวเรือนผ่านธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น